

Секція: А1 Освітні науки	
УДК 811.161:330.34	
Дата першого надходження статті до видання	2026-05-03
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-05-17
Дата публікації/оприлюднення	2026-05-26

Лексичний конструкт «освітня технологія»: історичний екскурс та семантичний аналіз

Пушкарьова Тамара Олексіївна

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна
E-mail: pushkaryovat@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7611-9516>

Гриценко Олександр Петрович

Здобувач вищої освіти третього рівня
Сумський ДПУ імені А.С. Макаренка, м. Суми, Україна
E-mail: catamaran@ukr.net
ORCID-iD: <https://orcid.org/0000-0001-7380-9159>

Анотація. У статті здійснено історичний екскурс і семантичний аналіз лексичного конструкта «освітня технологія» в аспекті ретроспективної експертизи перетворення відносин у системній формулі «вчитель-учень». Загальнонаукові та спеціальні методи наукового моніторингу представили можливість здійснити стислий огляд формування взаємовідношень між учасниками освітнього процесу в різні періоди розвитку людства й висвітлити значення праць видатних філософів і педагогів як у розвитку педагогічної науки, так і в технологізації освітньої практики. Окреслено вклад українських учених і практиків у реформування національної системи освіти та модернізацію навчального процесу, що має формувати в учнів щире любов до Батьківщини та розвивати як шану до вільних людей, які чинять супротив завойовникам, так само й відразу до насильства та загарбницької агресії. З'ясовано важливу роль історичного екскурсу та семантичного аналізу в процесі етимологічно-теоретичної експертизи системного поняття «освітня технологія», як багатогранного, суто дискусійного та еволюційно-змінного лексичного конструкта, що посідає гідне місце в педагогічних розвідках.

Наукова новизна представленого дослідження зводиться до системного вивчення еволюційного процесу модифікації лексичного конструкта «освітня технологія» під час трансформації змісту, структури та форми освітнього процесу, яке, на відміну від наразі існуючих розвідок, акцентує увагу не стільки на етимологічному аспекті словосполуки, скільки встановлює зв'язок основних атрибутів технологічного конструкта з низкою показників освітньої результативності. Практичне значення проведених досліджень із фіксації взаємозв'язків між семантичними властивостями звороту «освітня технологія» та педагогічними результатами від її фактичного запровадження полягає у підвищенні рівня ефективності навчання в закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: освітня система, освітній процес, освітня технологія, історичний екскурс, семантичний аналіз, технологічний підхід.

THE LEXICAL CONSTRUCT “EDUCATIONAL TECHNOLOGY”: A HISTORICAL OVERVIEW AND SEMANTIC ANALYSIS

Pushkaryova Tamara Oleksiivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Full Member (Academician) of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
E-mail: pushkaryovat@gmail.com
ORCID-iD: <https://orcid.org/0000-0001-7611-9516>

Hrytsenko Oleksandr Petrovych

Third-level higher education student
Sumy SPU named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine
E-mail: catamaran@ukr.net
ORCID-iD: <https://orcid.org/0000-0001-7380-9159>

Abstract. The article provides a historical overview and semantic analysis of the lexical construct “educational technology” in the context of a retrospective examination of the transformation of relationships within the systemic formula “teacher–student.” General scientific and specialized methods of academic monitoring made it possible to conduct a concise review of the formation of interactions among participants in the educational process across different periods of human development, as well as to highlight the significance of the works of prominent philosophers and educators in both the advancement of pedagogical science and the technologization of educational practice. The contribution of Ukrainian scholars and practitioners to the reform of the national education system and the modernization of the learning process is outlined, emphasizing the cultivation in students of a sincere love for their homeland, respect for free individuals who resist invaders, and a rejection of violence and aggressive expansion.

The study establishes the important role of historical overview and semantic analysis in the process of etymological and theoretical examination of the systemic concept of “educational technology” as a multifaceted, highly debatable, and evolutionarily dynamic lexical construct that occupies a significant place in pedagogical research.

The scientific novelty of the study lies in a systemic investigation of the evolutionary modification of the lexical construct “educational technology” during transformations in the content, structure, and form of the educational process. Unlike existing studies, it focuses not only on the etymological aspect of the term but also identifies the relationship between the key attributes of the technological construct and a range of educational performance indicators. The practical significance of the research, which identifies correlations between the semantic properties of the term “educational technology” and the pedagogical outcomes of its actual implementation, lies in enhancing the effectiveness of teaching in general secondary education institutions.

Keywords: educational system, educational process, educational technology, historical overview, semantic analysis, technological approach.

Вступ

Актуальність проблеми. Аналіз взаємозв'язку між семантичними властивостями поняття «освітня технологія» та результатами освітнього процесу завбачує вивчення особливостей переходу від усвідомлення феномена «освітня технологія» як означеного комплексу необхідних для навчання технічних засобів до системного алгоритму кроків у контексті підвищення ефективності педагогічної діяльності в закладах освіти. Отже, розгорнуте дослідження навчального інструмента «освітня технологія», що включає, з

одного боку, історичний аналіз відомостей щодо використання технологічних практик у освітній діяльності, а з іншого – семантичний огляд адекватних можливостей освітніх технологій з проєктування та здійснення педагогічної діяльності, надасть можливість: 1) гармонізувати спроможності освітніх технологій з бажаними результатами освітньої діяльності; 2) встановлювати розгорнутий діапазон потенційних можливостей освітніх технологій; 3) прогнозувати необхідне масштабування функціональних властивостей та якостей освітніх технологій в аспекті вдосконалення навчальної діяльності. Розсудлива й точна характеристика освітньої технології здатна привнести в педагогічну діяльність як упорядкованість дій, так і результативність освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємозв'язку історичного та семантичного аналізу еволюції феномена «освітня технологія» й отриманих у процесі його заведення в систему освіти результатів, здобуває в наш час підвищений інтерес як у спільноті науковців, так і в середовищі педагогів-практиків [1-10]. Приміром, І. Зязюн розглядає технологізацію пізнання в аспекті принципу триєдиного перетворення, під час здійснення якого масив зібраної інформації перетворюється в енергію внутрішньої активності учасників освітнього процесу, що породжує речовинний прояв фізичної або розумової дії суб'єктів пізнання [1, с. 7]. Разом із тим С. Вдович і О. Палка визнають сенс освітньої технології в тому, що даний педагогічний інструмент на основі накопиченого практичного досвіду та інформаційного забезпечення сприяють розв'язанню ключових педагогічних завдань системи національної освіти [2, с. 12]. За тим Л. Ребуха з колегами справедливо вважають, що дієві технології викладання і навчання надають можливість на підґрунті накопиченого освітнього досвіду та новаторських ідей вирішувати складні й невідкладні запити суспільного загалу [3, с. 9]. Водночас А. Таран розмірковує про те, що детальне обговорення семантичної деривації понять сучасної науки та освіти надає можливість усвідомити технологію взаємодії способів і форм оновлення (осучаснення) й збагачення навчальної діяльності. Семантичні інновації в певний спосіб розкривають ключові зв'язки між елементами системи освіти, вносячи за таким актуальні й значущі новації до української педагогічної думки [4, с. 59-62]. Натомість D. Kemmerer акцентує увагу на тому, що історично-семантичний підхід у ході дослідженні певного явища або процесу заповнює небажані прогалини у їх сприйнятті, забезпечуючи тим самим більш комплексне проєктування заходів із їх вдосконалення [5, с. 620]. З точки зору Т. Деркач, відповідний технологічний стиль навчання обирається або розробляється на принципі взаємодії психологічної, фізіологічної та педагогічної наукових сфер. При цьому обрана стильова технологічна модель навчальної діяльності має включати як когнітивну, так і креативну складову та пов'язуватися з віковими й психофізіологічними особливостями здобувачів освіти [6, с. 42-43]. Відповідно до бачення Н. Бойко та Т. Хомич, у результаті впливу семантичних технологічних категорій (якості, кількості, норми, міри й градації) утворюється певний експресивно-активний стан учнів на когнітивному й креативному рівнях [7, с. 42-43]. Окрім того, Н. Бойко наголошує на тому, що емоційно-експресивна лексика в системі освіти, зокрема й в структурі освітніх технологій, є носієм образного і асоціативного контенту суб'єктивно бачення, а також відтворення, здобувачами освіти об'єктів, явищ чи процесів навколишнього довкілля [8, с. 50].

Таким чином, оскільки проблема розробки та запровадження освітніх технологій знаходиться на пересіченні минулого практичного досвіду з передавання накопичених людством знань наступним поколінням і сучасних лінгвістичних положень з відмінних сфер знань (фізики, хімії, біології, інформатики, психології, педагогіки тощо), еволюція феномена «освітня технологія» по суті представляє філософію технологізації освітньої діяльності, що потребує розважливого та детального вивчення.

Виділення невирішеної частини проблеми. Аналіз публічних наукових джерел надав можливість акцентувати увагу на тому, що, з одного боку, дослідники масштабно висвітлюють проблеми етимологічного аналізу словосполучення «освітня технологія» або

питання забезпечення освітнього процесу технологічними засобами та приладами, тоді як, з іншої – до цього часу залишається недостатньо розкритою тематика взаємозв'язку історичного досвіду й семантичних властивостей застосування освітніх технологій та фактичних результатів навчальної діяльності. Отже, дослідження впливу історичного досвіду й системних властивостей освітніх технологій на результати навчання є цілком, яка визначає актуальні засади проведення даної розвідки.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні корелятивного взаємозв'язку практики й атрибутів застосування освітніх технологій і їх впливу на результативність навчального процесу. Об'єктом дослідження вважається феномен «освітня технологія», а предметом дослідження – історичний досвід розкриття освітніх технологій в системі освіти та набуті властивості чи атрибути дієвих освітніх технологій.

Наукова новизна позначається в тому, що в представленому дослідженні вперше викладено ознаки системного взаємозв'язку історичного досвіду та набутих атрибутів освітніх технологій із результатами навчальної діяльності, що забезпечує підвищення результативності та якості провадження освітнього процесу.

Практичне значення результатів дослідження виявляється в доречності їхнього використання в умовах проектування та експертизи інноваційних освітніх технологій. При цьому наведені в розвідці судження чи висновки можуть стати в нагоді проєктантам освітніх технологій, а також діючим педагогам і студентам педагогічних вузів.

Методологія

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження представляє комплекс загальнотеоретичних наукових методів, які стосуються аналізу публічної бази розвідок з проблематики теоретичного конструювання та практичного запровадження освітніх технологій. У загальній структурі цих методів було використано елементи системного передбачення, історичної ретроспективи, екстраполяційного перенесення, семантичної експертизи, термінологічного уточнення та інформаційної сумісності. Отримані в ході запровадження цих методів результати були використані для формування прикінцевих висновків з огляду на обрану тему наукового дослідження.

Джерела даних. Джерельну базу представленої розвідки складають дослідницькі матеріали вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені вивченню історії виникнення й розгортання освітніх технологій, а також виокремленню основних атрибутів означених освітніх інструментів. Окрему групу розвідок складають наукові праці, які присвячені обговоренню впливу атрибутів освітніх технологій на навчальні результати здобувачів освіти. Інтегроване використання наукових джерел із різних тематичних груп надало можливість провести класифікацію й логіко-системний аналіз наукових матеріалів для виявлення кореляційних зв'язків між технологічними елементами.

Інструменти аналізу. З метою опрацювання отриманих в ході дослідження даних, відбиралися дієві інструменти наукового аналізу, спрямовані на перегляд, обробку та інтерпретаційне обговорення інформаційних матеріалів, які стосуються проблематики розробки та впровадження освітніх технологій. У даному контексті вкрай ефективним виявився спосіб моделювання впливу визначальних атрибутів освітніх технологій на кінцеві результати навчального процесу та пошук оперативних шляхів модернізації чи реконструкції системного змісту й структурної форми освітнього процесу. Разом з тим логіко-системне узагальнення результатів дослідження дозволило сформулювати слушні висновки в контексті вдосконалення освітніх технологій.

Обмеження дослідження. Сутність загальних обмежень, які мали вплив на якість проваджуваних досліджень, полягає в тому, що розгляд напрямів удосконалення освітніх технологій зумовлений певною складністю й динамічністю процесів виявлення зв'язку атрибутів освітніх технологій та результатів навчальної діяльності здобувачів освіти. Внаслідок цього окремі результуючі висновки дослідження не можна вважати повними

й остаточними, а отже їх слід визнати такими, що потребують подальшого обговорення в контексті реформування національної системи освіти. Водночас здійснювані наукові дослідження не передбачали провадження кількісних розрахунків стосовно реального педагогічного ефекту від використання певних освітніх технологій, що не потребувало обґрунтованого вибору формального інструментарію.

Результати

Реалізація людиною будь-якої мети передбачає виконання нею доволі простої дії фізичного, розумового чи-то духовного спрямування. Підняття рівня складності мети передбачає як кількісне розширення необхідних дій, так само і якісне переосмислення упорядкованої черговості в їх виконанні. У такий спосіб видається, що техніка добору оптимальної послідовності мінімально потрібних задля досягнення визначеної мети заходів є предтечею щонайкращої забезпеченості піднесення людської генерації в усіх сферах її життєдіяльності. За традиційного бачення практика вибору найдоречнішого алгоритму послідовного виконання дій, потрібних для здобуття слушного результату, і є змістовною сутністю та структурним відображенням поняття «технологія».

Підвалини формування контексту означеної дефініції можна спостерігати іще в поглядах Плутарха, Сократа, Платона, Аристотеля, які в настановах стосовно виховання співгромадян з боку кураторів намагалися упорядкувати сформульовані ними техніки, правила, вказівки або норми, за допомоги яких мали здійснюватися акції виховання та наставництва, що мали починатися з раннього віку й тривати впродовж життя усіх без виключення громадян. Такі зводи послідовних дій були для наставників своєрідними путівниками, що виявляли як набір форм та засобів виховання, так і послідовність їх застосування, хоча насправді й не передбачали суворого додержання задекларованого технологічного алгоритму будь-яких просвітницьких заходів.

Наступним етапом розвитку технологій виховання традиційно вважається період історії, пов'язаний з працями римського просвітителя Марка Квінтіліана й насамперед з його відомою працею «Повчання оратору». У відомому підручнику з ораторського мистецтва вчитель красномовства чи-то ритор, чудово відіграючи ролі дослідника та реформатора виховної діяльності, систематизує правила вивчення та/чи застосування риторики як вихідної бази ораторського мистецтва. З точки зору сучасних технологій освіти на особливу увагу заслуговує розділ позначеної вище розвідки із назвою «Як розпізнати здібності дітей та як поводитися з ними», у якій Квінтіліан виказує думку, що всі без виключення дітлахи мають природні задатки, а вже завданням вихователя є розвиток природних задатків на основі чітко спланованої й цілковито передбачуваної наставницько-виховної діяльності з боку наставника дітей.

Суттєвим кроком у формуванні просвітницьких технологій слід вважати систему освіти Ярослава Мудрого, яка одночасно здійснювала як просвітницьку, так і виховну функції. У тодішніх церковних школах школярів вчили читати, писати та рахувати, а основними підручниками слугували численні богослужбні книжки. У вищій «двірцевій школі» при Софійському соборі викладали вільні мистецтва та музичну грамоту за допомоги тогочасних технологічно-навчальних прийомів і технік. Порядок у навчанні й під час навчання був за тих часів найважливішою умовою просвітницької діяльності, яка вважалася необхідною умовою необхідної практики у будь-якій сфері, оскільки освічені фахівці були потрібні державі задля виконання економічних, торговельних та військових справ у конкурентній боротьбі войовничих народів.

Застосовуючи певний набір виховних та наставницьких прийомів, способів або практик та дотримуючись сталої послідовності в їх виконанні, старосвітські освітні інститути так або інакше використовували елементи технологізації, хоча казати про утворення окремих, чітко обумовлених, предметних технологій в тих умовах видається некоректним. Таке зауваження є доцільним, оскільки тодішні освітні організації ще не

мали у своєму конструктиві двох речей: 1) сформованого плану (чіткого алгоритму) провадження освітнього процесу та/чи 2) причинно-наслідкового зв'язку між вхідним завданням і вихідним результатом. Водночас саме наведені умови визначають сутність технологізації у будь-якій сфері життєдіяльності людини й дозволяють синхронізовано тиражувати апробовану практику в багатьох відокремлених областях функціональної системної організації: природній, виробничій чи суспільній.

Отже, технологізація освіти є, з однієї сторони, передбачуваним та незворотнім процесом, а з іншої – цілісною організацією, що позначає мету й встановлює причинно-наслідкові зв'язки між навчально-виховним завданням та освітнім результатом. Серед натхненних педагогів-новаторів, які спрямовували освітню діяльність за позначеною траєкторією розвитку, є необхідним виділити постаті чеського мислителя та гуманіста Я.А. Коменського (*Jan Amos Komensky*) і німецького психолога та педагога Й.Ф. Гербарта (*Johann Friedrich Herbart*). У системній розвідці «Велика дидактика» Я.А. Коменський (1592-1670) одним із перших у педагогічній справі розгледів користь класно-урочного навчання та запропонував технологію засвоєння учнями системи знань (на відміну од заучування окремих уривкових відомостей), що опиралася на виконання універсальних дидактичних правил: «від далекого й до близького», «від цілого й до окремого» та «від знайомого й до незнайомого». Часом пізніше, Й.Ф. Герbart (1776-1841) виказав украй цікаву ідею стосовно формування для допомоги вихователям своєрідної «географічної карти» чи «плану забудови міста», як передбачення (моделі, проекту, зразка) структури виховного процесу із простим алгоритмом послідовно здійснюваних вихователем або вчителем технологічних заходів, прийомів, акцій або дій.

Проблему технологізації виховного процесу в тій або іншій траєкторії розглядали такі відомі гуманісти свого часу, як Ж.-Ж. Руссо (1712-1778), К. Гельвецій (1715-1771), Н. Кондорсе (1743-1794), Й. Песталоцці (1746-1827) та інші. Саме із під їх пера вийшли пропозиції стосовно таких виховних технологій, як: вільний розвиток особистості (Ж.-Ж. Руссо), початковість чуттєвого пізнання (К. Гельвецій), безкінечність вдосконалення людини (Н. Кондорсе), поєднання наукових досліджень та гармонізованого розвитку (Й. Песталоцці). Позначені напрями не лише отримали визнання суспільства, але й набули активних послідовників серед видатних філософів і педагогів.

Неперевершений внесок у формування технологічного підходу в освітній галузі зробив французький педагог-реформатор С. Френе (*Celestin Freinet*), який зумів успішно розвинути ідеї Й. Гербарта щодо розробки простого, чітко складеного, путівника для вихователя, який би допоміг йому безпомилково досягнути мети. Саме такий путівник С. Френе (1896-1966) й преткував на протязі всього життя та заводив основоположні принципи в розбудову нової французької школи. Водночас ученим була вдосконалена технологія (*техніка* за Френе) виховання учнів, яка завбачувала перелік оригінальних форм взаємодії з вихованцями чи школярами тих часів..

У подальшому американські педагоги Дж. Саллі (1856), Б. Скіннер (1954), Б. Блум (1956) залучили поняття «технологія» в сферу проектування освітнього процесу, що обумовлювалося стрімким поступом технологізації в низці таких галузей, як економіка, виробництво, сільське господарство, будівництво та ін. У заданий спосіб технологічний підхід у освіті набуває світового визнання, а саме поняття «технологізація освіти», яке характеризує відповідний процес, трансформується на визначення «технологія освіти» чи «освітня технологія», що обумовлює новий продукт освітньої діяльності.

Серед низки українських педагогів старих часів проблеми модернізації освітнього процесу активно опрацьовував Григорій Сковорода, ідеї якого потому мали зростання в роботах Л. Барановича, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського, М. Максимовича, Ф. Прокоповича, І. Франка, Т. Шевченка та інших. Їх виховні технології могли надаватися у форматі казок або оповідок, мали завуальований характер та стосувалися насамперед

любіві до неньки України, поваги до вільних людей та незалежності українців, відрази до насильства й войовничої агресії інших народів чи держав.

Наприкінці XVIII та на початку XIX століть ідеї великих пращурів набули розвою в доробках українських дослідників-педагогів Х. Алчевської, С. Ананьїна, Б. Грінченка, М. Драгоманова, М. Корфа, П. Куліша, А. Макаренка, Т. Лубенця, С. Русової, К. Ушинського та інших. Змістом їх педагогіко-технологічних надбань можна вважати цілісний підхід до педагогічних явищ, відкритість навчання для всіх бажаючих, мовну спрямованість у навчанні, урахування існуючих національних традицій та історичних особливостей, які склалися та з якими не можна не рахуватися в освітній діяльності.

У період післявоєнного відновлення України (1950-1990) освітню проблематику модернізації навчально-виховного процесу розвивали провідні українські дослідники та практики, а саме: Т. Бугайко, М. Гузик, О. Захаренко, Г. Костюк, В. Сухомлинський, І. Соколянський, О. Суховерська, В. Паламарчук, В. Шаталов, М. Ярмаченко, а також інші майстри освітньої справи. Їх діяльність була пов'язаною з відстоюванням і розвитком передових концепцій щодо технологізації особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини на відміну від традиційного правила колективного виховання дитячого гурту, як складової цілісної системи соціалізованого товариства.

На сьогодні ідею технологізації освіти плідно реалізують такі шановані українські науковці, як: В. Андрущенко, В. Бондар, Л. Даниленко, О. Дубасенюк, І. Дичківська, В. Кремень, Н. Ничкало, О. Падалка, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Савченко, С. Сисоєва, П. Сікорський, О. Янкович і багато інших представників вітчизняної педагогічної науки, які репрезентують різні наукові течії та відмінні рівні в структурній побудові освітньої системи: від дошкільного виховання та до вищої освіти або освіти дорослих. Слушна цілеспрямовано-інноваційна діяльність науково-педагогічного товариства дозволяє не тільки-но досягнути рівня світових освітніх технологій, а й проектувати технологічно-освітні ініціативи співвідносно до запитів українського суспільства.

У такий спосіб проблематика дослідження семантичних атрибутів (властивостей) феномена «освітня технологія» набуває в наш час об'єктивної актуальності через низку суспільно-комунікативних трансформацій, які все активніше впливають на взаємодію учасників освітнього процесу. Словосполучення «освітня технологія» науковці відносять до складних понять спеціалізованого мовлення, які вимагають міждисциплінарного та загальнонаукового підходу до визначення ключових функціональних атрибутів такого семантичного конструкта та дослідження відбитку цих атрибутивних властивостей на результатах проявів освітньої технології у процесі навчання. Оскільки на нинішньому етапі розвитку спеціалізованої термінології має місце перехід від єдино стандартного й нормативного сприйняття якогось поняття до вивчення й опису його спеціалізованих атрибутів, властивостей або характеристик [9, с. 154], є сенс у проведенні досліджень із визначення впливу атрибутів освітніх технологій на результати навчальної діяльності (табл. 1) здобувачів освіти різних рівнів національної освіти.

Водночас, на думку дослідників, спеціалізовані поняття, вирази або словосполучення відображають не стільки концептуальний сенс предмета висловлювання, скільки образ чи модель функціональних властивостей (атрибутів) та конструктивних особливостей цього предметного об'єкта, явища чи процесу [10, с. 5]. Таким способом, за допомогою спеціалізованих понять та словосполучень можна повноцінно осягнути найскладніші й найхаотичніші ситуації із людської життєдіяльності [11, с. 33], зокрема ті відносини, що формуються в умовах провадження освітньої діяльності. Отже, усвідомлення минулого історичного досвіду в аспекті педагогічної діяльності та виокремлення найкорисніших і найсучасніших атрибутів понятійного конструкта «освітня технологія», уможливує виявлення кореляційних зв'язків між атрибутивними ознаками освітніх технологій та результатами навчальної діяльності здобувачів освіти на засадах обраних технологій в умовах інформатизації, цифровізації й технологізації освітнього процесу.

На основі матеріалів таблиці 1 доцільно позначити думку про те, що дана матриця представляє собою набір взаємозв'язків між атрибутами освітніх технологій і дійсними результатами навчальної діяльності, що обумовлює функцію методичного дослідження семантичної корисності певного об'єкта або процесу [12, с. 157]. Водночас є сенс казати, що кінцева мета освітньої технології – це покращення навчальної діяльності [13], а так само й підвищення якості освіти, адже саме здобуття й оновлення знань і навичок буде забезпечувати підготовку випускників до майбутніх викликів людству [14, с. 1]. Отже, освітні технології та результативність навчання – взаємозалежні функціонали [15], які мають кореляційну залежність: чим вище освіченість суспільства, тим більша кількість сучасних технологій та, навпаки, занепад освіти неодмінно призведе до занепаду науки й суттєвого зменшення технологічних ідей або новацій.

Таблиця 1

Вплив атрибутів освітніх технологій на результати навчальної діяльності

Атрибут освітньої технології	Результат навчальної діяльності
Системність: розглядання освітнього процесу як цілісної структурної організації	Підвищення результативності навчальної діяльності за рахунок взаємозв'язку і взаємодії комплексу системних елементів: засобів, форм, методів, педагогів та учнів
Алгоритмічність: здатність освітнього процесу бути розбитим на низку чітких кроків	Забезпечення чіткої послідовності дій, акцій, заходів чи прийомів під час провадження навчальної діяльності в умовах реформування національної системи освіти
Відтворюваність: спроможність освітнього процесу до масштабування результатів	Можливість відтворення успішного досвіду навчальної практики в організації освітнього процесу за інших умов та іншими педагогами: викладачами або вчителями
Ефективність: модернізація освітнього процесу з метою зменшення часу й зусиль	Зменшення витрат часу та зусиль в умовах досягнення максимальної результативності здобувачів освіти під час провадження навчання в off-line або on-line режимах
Орієнтованість: націленість освітнього процесу на важливі для учнів результати	Зосередженість фокуса уваги здобувачів освіти не на узагальненому сприйнятті інформації, а на конкретних видах навчальної діяльності та важливих результатах
Діагностичність: вимірність освітнього процесу за допомогою оціночних процедур	Чітка визначеність результатів навчальної діяльності та можливість їх об'єктивної перевірки за допомогою офіційно схвалених кількісних чи якісних вимірників
Інноваційність: спрямованість освітнього процесу на розв'язання сучасних завдань	Запровадження в процесі навчальної діяльності та при розробці сучасних засобів і методів навчання новітніх освітніх програм, технологій, методик та підручників
Актуальність: націленість освітнього процесу на сьогочасні запити суспільства	Концентрація змісту навчальної діяльності переважно на сьогоденних проблемах суспільства та виробництва для підготовки спроможних до новацій випускників
Керованість: змінюваність освітнього процесу за змістом, формою і структурою	Придатність навчальної діяльності до редагування або внесення необхідних змін у відповідності до перегляду цілей і завдань освіти та проміжних результатів
Цифровізація: заведення в освітній процес ІТ інструментів та ШІ сервісів	Використання в навчальній діяльності електронних засобів навчання та цифрових платформ для переходу до персоналізованого навчання в режимі роботи 24/7
Комфортність: приспосованість умов освітнього процесу для здобувачів освіти	Мінімізація ступеня стресового навантаження в процесі здійснення навчальної діяльності, підвищення мотивації до навчання, зростання продуктивності та якості освіти

Джерело: складено на основі досліджень і публічних матеріалів

Таким чином, виокремивши масив необхідних результатів навчальної діяльності, можна визначитися із тими атрибутами потрібної освітньої технології, які привнесуть у освітній процес найбільше користі. За тим можна казати про існування кореляційного взаємозв'язку між атрибутивними властивостями освітніх технологій та результатами

навчання здобувачів освіти, що відкриває можливості як для отримання необхідних та корисних знань і навичок, так і формування базових основ для проектування сучасних освітніх технологій в системі національної освіти.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Отримані в ході проведення досліджень результати свідчать про існування кореляційно-структурних зв'язків між історично сформованим реальним досвідом у формуванні освітніх технологій, їх атрибутивними властивостями та результатами навчальної діяльності здобувачів освіти. У такий спосіб можна казати про взаємозв'язок і взаємовплив компонент технологічного й освітнього характеру під час становлення або реорганізації національної системи освіти. При цьому є доречним відзначити як впливовість семантичних властивостей феномена «освітня технологія» на результативність навчальної діяльності, так само й слушність урахування потрібних навчальних результатів в процесі розробки освітніх технологій.

Разом із тим здійснюване дослідження викрило декотрі проблемні моменти, які потребують додаткового вивчення в контексті виявлення домінуючого впливу певних властивостей освітніх технологій на навчальні результати здобувачів освіти. Наданий вектор досліджень повинен забезпечити позитивний освітній ефект при вдосконаленні функціональної зв'язки «властивості технології-результат навчання» та активізувати процес технологізації в системі національної освіти.

Порівняння з іншими дослідженнями. Отримані результати цього дослідження в цілому узгоджуються з міркуваннями й висновками, що надані в розвідках [2-8] та які підтверджують загальнонаукові тенденції у контексті пов'язаності атрибутів освітніх технологій та результатів навчальної діяльності здобувачів освіти. Водночас означені в наданій розвідці філософські аспекти впровадження освітніх технологій в навчальний процес є дотичними до загальної філософії педагогічних дій [1], тоді як перспективи із використання отриманих результатів у модернізації освітнього процесу перетинається з принципами реформування освіти, наданими в роботі [3].

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна репрезентованого дослідження полягає у формуванні комплексного науково-методологічного підходу до моделювання системно-кореляційних зв'язків між історично-набутим досвідом зі складання освітніх технологій, їх атрибутивними властивостями та навчальними результатами здобувачів освіти. У матеріалах роботи набула подальшого розвитку систематизація властивостей освітніх технологій у контексті результативності навчальної діяльності. Водночас було уточнено, що поняття «освітня технологія» логічно розглядати як складний системний конструкт спеціалізованого наукового використання.

Практичне значення (розгорнуто). Практичне значення отриманих результатів набуває корисного ефекту в умовах технологізації освітнього процесу, а доцільність їх застосування виявляється в умовах проектування та експертизи інноваційних освітніх технологій, спрямованих на реформування чи-то модернізації навчального процесу або його складових частин і елементів. Отримані результати можуть розглядатися під час осучаснення традиційних методів провадження освітнього процесу, а надані в розвідці судження чи висновки можуть стати в нагоді проектантам освітніх технологій, а також діючим педагогам або студентам педагогічних вузів.

Висновки

Аналізуючи представлені вище зауваження та пропозиції, маємо відзначити, що освітні технології (англ. *Education Technology: EdTech*) проектуються, запроваджуються і використовуються на базі минулого історичного досвіду та інноваційних семантичних атрибутів технологічних інструментів. Позначені чинники мають безпосередній вплив як на організацію навчальної діяльності в закладах загальної та вищої освіти, так само і

на кінцеві результати (компетентності) здобувачів освіти в умовах перебудови системи національної освіти в контексті євроінтеграційних прагнень.

У такий спосіб виходить, що чим більш точно, детальніше й послідовніше буде досліджено, а відповідно й означено, історично-семантичне поле формування освітньої технології, як цілісного конструктиву сенсу, методів та засобів педагогічної діяльності, тим значнішою буде імовірність досягнення наміченого освітнього результату.

Перспективи подальших досліджень убачаються в тому, щоби більш розгорнуто дослідити взаємозв'язок поміж атрибутивними властивостями освітніх технологій та результативністю навчальної діяльності здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Зязюн І.А. Філософія педагогічних дій: монографія. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
2. Вдович С.М., Палка О.В. Сучасні освітні технології мовної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування. Київ: Педагогічна думка, 2013. 128 с.
3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти / за ред. Л.З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.
4. Таран А.А. Семантична деривація термінів освіти та науки. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2024. Вип. 6. С. 59-63.
DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.6.9>.
5. Kemmerer D. Grounded cognition entails linguistic relativity: A neglected implication of a major semantic theory. *Topics in Cognitive Science*. 2023. No. 15. P. 615-647.
6. Деркач Т.М. Стили навчання та їх вплив на ефективність освітнього процесу. *Наукові записки: зб. наукових ст. Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2015. Вип. 127. С. 41-50.
7. Бойко Н.І., Хомич Т.Л. Експресивна семантика: дискурсивна інтерпретація: монографія. Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2018. 200 с.
8. Бойко Н.І. Семантична основа лексичної експресивності. *Лінгвостилістичні студії*. 2016. Вип. 4. С. 39-54.
9. Борисов В.А. Лексико-семантичні властивості терміна: питання стандартизації термінологічної номенклатури у французькому освітньому дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 1. С. 153-157.
DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-1/27>.
10. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
11. Edmonds Ph. *Semantic Representations of Near-Synonyms for Automatic Lexical Choice*: Ph. D. dissertation. Canada: University of Toronto, 1999. 245 p.
12. Мигалець О. Лексико-семантичні особливості слів із середнім рівнем полісемії на позначення конфліктних дій в українській мові. *Науковий вісник ПНПУ імені К.Д. Ушинського*. 2019. № 29. С. 154-169.
DOI: <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2019-29-12>.
13. Вплив освітніх технологій на навчання. *Linked in*. Aldenham Education Group. 11/07/2024. URL: <https://ua.linkedin.com/pulse/rhvct/tl=uk>.
14. Дембіцька С., Кобилянський О., Васаженко Н. Вплив інноваційних освітніх технологій на підготовку фахівців в умовах динамічного розвитку ринку праці. *ПедБез*. 2024. Том 9. № 1. С. 1-7.
DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2024-9-1-001-007>.
15. Бойко А. Технології VS освіти. Як технічний прогрес впливає на якість освіти? *Interfax-Україна*. 20.11.2021. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/780875>.

References

1. Zyazyun, I.A. (2008). *Filosofiya pedahohichnykh diy* [Philosophy of pedagogical actions]: monohrafiya. Cherkasy: CHNU imeni Bohdana Khmel'nyts'koho. 608.
2. Vdovych, S.M, Palka, O.V. (2013). *Suchasni osvitni tekhnolohiyi movnoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannya* [Modern educational technologies of language training of future specialists in the service sector]. Kyiv: pedahohichna dumka. 128.
3. *Innovatsiyni tekhnolohiyi navchannya v umovakh modernizatsiyi suchasnoyi osvity* [Innovative learning technologies in the context of modernization of modern education]. (2022). Za red. L.Z. Rebukhy. Ternopil': ZUNU. 143.
4. Taran, A.A. (2024). *Semantychna deryvatsiya terminiv osvity ta nauky* [Semantic derivation of terms of education and science]. *Slobozhans'kyi naukovyy visnyk. Seriya: Filolohiya*, 6, 59-63. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.6.9>.
5. Kemmerer, D. (2023). Grounded cognition entails linguistic relativity: A neglected implication of a major semantic theory. *Topics in Cognitive Science*, 15, 615-647.
6. Derkach, T.M. (2015). *Styli navchannya ta yikh vplyv na efektyvnist' osvitn'oho protsesu* [Learning styles and their impact on the effectiveness of the educational process]. *Naukovi zapysky: zb. naukovykh st. Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova*, 127, 41-50.
7. Boyko, N.I. Khomych, T.L. (2018). *Ekspresyivna semantyka: dyskursyvna interpretatsiya* [Expressive semantics: discursive interpretation]: monohrafiya. Nizhyn: NDU imeni Mykoly Hoholya. 200.
8. Boyko, N.I. (2016). *Semantychna osnova leksychnoyi ekspresyvnosti* [Semantic basis of lexical expressiveness.]. *Linhvostylistychni studiyi*, 4, 39-54.
9. Borysov, V.A. (2020). *Leksyko-semantychni vlastyvoli termina: pytannya standartyzatsiyi terminolohichnoyi nomenklatury u frantsuz'komu osvitn'omu dyskursi* [Lexical and semantic properties of the term: issues of standardization of terminological nomenclature in French educational discourse]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernads'koho. Seriya: Filolohiya. Sotsial'ni komunikatsiyi*, 31 (70), 2, 1, 153-157. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-1/27>.
10. Evans, V., Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 830.
11. Edmonds, Ph. (1999). *Semantic Representations of Near-Synonyms for Automatic Lexical Choice*: Ph. D. dissertation. Canada: University of Toronto. 245.
12. Myhalets', O. (2019). *Leksyko-semantychni osoblyvosti sliv iz serednim rivnem polisemiyi na poznachennya konfliktnykh diy v ukrayins'kiy movi* [Lexical and semantic features of words with an average level of polysemy denoting conflict actions in the Ukrainian language]. *Naukovyy visnyk PNPu imeni K.D. Ushyns'koho*, 29, 154-169. DOI: <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2019-29-12>.
13. *Vplyv osvitnikh tekhnolohiy na navchannya*. (2024). *Linked in*. Aldenham Education Group. 11/07/2024. URL: <https://ua.linkedin.com/pulse/rhvct/tl=uk>.
14. Dembits'ka, S., Kobylyans'kyi, O & Vasazhenko, N. (2024). *Vplyv innovatsiynykh osvitnikh tekhnolohiy na pidhotovku fakhivtsiv v umovakh dynamichnoho rozvytku rynku pratsi* [The impact of innovative educational technologies on the training of specialists in the conditions of dynamic development of the labor market]. *PedBez.*, 9, 1, 1-7. DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2024-9-1-001-007>.
15. Boyko, A. (2021). *Tekhnolohiyi VS osvity. Yak tekhnichnyy prohres vplyvaye na yakist' osvity?* [Technologies VS Education. How does technological progress affect the quality of education?] Interfax-Ukrayina. URL: <https://interfax.com.ua/7875>.